

Prof. univ. dr. GHEORGHE BUZATU
Drd. STELA ACATRINEI
Prof. Dr. GHEORGHE ACATRINEI

Editura Mica Valahie

ROMÂNII DIN ARHIVE

**ÎN MEMORIA
COLEGULUI ȘI PRIETENULUI NOSTRU –
PROF. UNIV. DR. ILIE SEFTIUC
(1936-1995),
REPUTAT ISTORIC,
MODEL DE SINCERITATE, ABNEGAȚIE,
PROFESIONALISM ȘI PATRIOTISM**

ISBN: 978-973-7858-78-8

Prof. Univ. Dr. **GH. BUZATU**
Drd. **STELA ACATRINEI**
Prof. dr. **GH. ACATRINEI**
(EDITORI)

ROMÂNII DIN ARHIVE

STUDII ȘI DOCUMENTE

Editura **MICA VALAHIE**
BUCUREȘTI
2011

COLECȚIA
ROMÂNII ÎN ISTORIA UNIVERSALĂ
THE ROMANIANS IN WORLD HISTORY

VOL. 125

EDITOR:

GH. BUZATU

EDITURA MICA VALAHIE
Tel. 0722.33.99.84, 021-642.51.02
www.micavalahie.ro
micavalahie@yahoo.com

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
I Basarabia și iar Basarabia	9
II Diplomatie și propagandă (1937)	23
III Al. Vaida-Voevod și problema minorităților (1939)	41
IV Nicolae Iorga și Ion Antonescu	56
V Un trio istoric: N. Titulescu – I. Antonescu – Gh. Brătianu	68
VI Mareșalul Antonescu – ultimul „Domn” al tuturor Românilor	79
VII Pagini zbuciumate din Războiul Sfânt (1941-1944)	95
VIII Pagini de corespondență militară	110
IX Serviciul Special de Informații și Stalingradul	120
X „Biroul Păcii” (1942-1944) și perenitatea drepturilor românești	156
XI 23 august 1944: Probe epistolare ale conspirației	169
XII Situația internațională în 1946 – Problemele păcii și reconstrucției Europei	194
XIII Cei 15 000 de „privilegiați ai soartei”: nomenclatura comunistă	210
XIV 1907-2007: Un secol de „tiranie epistolară”	233
XV DOCUMENTE	303

CUVÂNT ÎNAINTE

În stadiul actual al studiilor istorice, la nivel național și universal, a justifica sau teoretiza apelul cercetătorilor trecutului la document ni se pare superfluu. Consemnând, în context, că mai apar, ici și colo, falși susținători ce proclamă deja *apusul erei documentului* (și, implicit, *al arhivelor!*), deși aceștia, în fond, au acceptat că s-ar fi apropiat ... *sfârșitul istoriei*, vom reține însă că, excepție făcând unele aspecte așa-zis tehnice, problema rostului fundamental al surselor primare în creația istoriografică rămâne, pentru mult timp încă, închisă. Ba, dimpotrivă, față de asaltul novatorilor de tot felul, asistă, chiar la impunerea și recunoașterea deplină a rolului specialiștilor în reconstituirea trecutului, pentru prevenirea falsurilor și difuzarea adevărilor pervertite. În istoriografia națională, tradiția este nu numai deosebit de viguroasă, dar și ilustrată de o galerie de maeștri, în frunte cu însuși **Nicolae Iorga**, incontestabil cel mai mare istoric nu numai al românilor, dar unul dintre cei mai de seamă ai timpurilor moderne. Or, se cunoaște prea bine că, sub raportul accesului la documente, Nicolae Iorga a dat un exemplu unic, lăsând în urmă-i o operă de excepție sub aspectele cantității, calității și varietății, iar, nu mai puțin, al originalității, asigurată cu prioritate prin apelul magistrului la toată gama posibilă a surselor disponibile pentru cele mai diverse epoci și probleme, domeniu în care – după cum s-a observat cu deplină justificare (G. Călinescu) – el a „sorbit” pentru multe decenii seva tuturor!

Volumul *Românii din arhive* reunește mai multe studii și, de preferință, documente acoperind istoria politico-diplomatică și militară a veacului al XX-lea, unele inedite iar altele deja valorificate în volumele noastre. Se impune netăgăduit precizarea că, de această dată, am preferat să includem numai sursele depistate în arhivele interne, în vreme ce, evident, un al doilea volum va cuprinde exclusiv materiale provenind din arhivele străine (SUA, Marea Britanie, Franța, Germania, Italia și Federația Rusă).

Gh. Buzatu

Iași, 1 Decembrie 2007

I

BASARABIA ȘI IAR BASARABIA

A AFIRMA că, după faimosul și nenorocitul Tratat de Pace de la București din 1812 convenit între Imperiile țarist și otoman în temeiul cedării către Kremlin a străvechiului teritoriu românesc dintre Prut și Nistru, Basarabia și, în consecință, Rusia s-au instalat oricând, mai ales după 1859, în centrul atenției elitei noastre politico-diplomatice, militare, economico-financiare și intelectuale reprezintă, netăgăduit, un truism. Nimeni altcineva decât Mihai Eminescu, Nicolae Iorga și Pamfil Șeicaru, cei trei titani ai presei noastre politice, nu au neglijat – din unghiuri și în perioade evident diferite – rolul și locul problemei Basarabiei și a factorului rusesc asupra orientării de ansamblu a României și destinului său european. Fără nici o exagerare, dar aserțiunile lor în această privință au constituit și au rămas contribuții de referință ale unui neprețuit tezaur¹, reunind o sumă impresionantă de învățături și maxime de valoare nepieritoare, la care noi revenim adeseori, mai puțin pentru a ne delecta, însă, mai cu seamă, pentru a afla sugestii, lumini și rațiuni în cazuri cât se poate de concrete. Astfel că, o dată cu trecerea timpului, nici nu mai știi cui – celor nominalizați deja sau generației de aur a anilor '20-'40 (Octavian Goga, Gh. I. Brătianu, I. Petrovici, S. Mehedinți, C. Rădulescu-Motru, Radu R. Rosetti, Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Sabin Manuilă, C. C. Giurescu, Emil Cioran, Petre Țuțea s.a.) – să-i atribui paternitatea unei butade celebre, pe cât de „brutală”, pe atât de reală, și anume că, de aproape 300 de ani, practic de la 1711, când Petru cel Mare a atins Prutul, blestemul poziției noastre geopolitice a rezultat din faptul că, în orice moment al evoluției lor, românii s-au aflat prea aproape de Rusia și prea departe de Dumnezeu! Și, într-adevăr, mai cu seamă de la 1812 înainte, oricând vecinătatea Rusiei a reprezentat pentru politica generală a Iașilor și Bucureștilor, mai apoi a României, o premisă, o condiție și o rezultată, de prea puține ori un beneficiu și – vai! – cel mai adesea un dezavantaj, ca să nu spun o obsesie și un pericol de prim rang, precum în mod cu totul deosebit în decursul existenței României Mari (1918-1940), care s-a prăbușit în urma faimoaselor note ultimative ale URSS din 26-27 iunie 1940, după cum și între 1944 și 1989, atunci când Kremlinul s-a pretins deopotrivă „prieten” și tutore ideologic (practic stăpân absolut – până prin '60) al Bucureștilor.

Se impune atenției faptul decisiv că, în perioada cât a funcționat sistemul bicameral (1864-1940 și 1990-2004), **toate problemele fundamentale ale României**

¹ Vezi Gh. Buzatu, Ștefan Lemny, I. Saizu, eds., *Eminescu – Sens, timp și devenire istorică*, I-II, Iași, Editura Universității, 1988-1989; Pamfil Șeicaru, *Politica aistorică a României*, București, Editura Elion, 2002.